

انديشكده فرهنگ و توسعه

معرفي مقاله

داده‌ها برای فروش:

کشف خرید عمومی داده‌های بخش خصوصی در هلند

نویسندگان: توبیاس سوفی، ایربنا | مجله سیاست اطلاعاتی | ۲۰۲۵

چکیده:

برای پرداختن به چالش‌های پیچیده اجتماعی، دولت‌ها به طور فزاینده‌ای نیاز به تصمیم‌گیری‌های مبتنی بر شواهد دارند و به بهترین داده‌های موجود به عنوان ورودی نیاز دارند. از آنجایی که بسیاری از داده‌های مرتبط اکنون در دست بخش خصوصی است، دولت‌ها به طور فزاینده‌ای به خرید داده از منابع خصوصی متوسل می‌شوند. با این حال، شواهد تجربی کمی وجود دارد و درک درستی از نحوه خرید داده‌ها توسط دولت‌ها وجود ندارد. بنابراین، ما یک چارچوب مفهومی-تحلیلی جدید برای تجزیه و تحلیل سه مدل خرید داده توسط دولت‌ها ایجاد می‌کنیم: خرید داده‌های خام یا تجمیع‌شده، تجزیه و تحلیل داده‌ها و خدمات مبتنی بر داده. در مرحله بعد، بر اساس خرید داده‌های هلندی، کاربرد چارچوب خود را بررسی می‌کنیم و یک پایگاه شواهد ایجاد می‌کنیم که جزئیات داده‌ها، تجزیه و تحلیل داده‌ها و خدمات مبتنی بر داده‌ای را که دولت‌های هلندی از چه کسی، چگونه و برای چه اهدافی در زمینه چالش‌های اجتماعی خریداری می‌کنند، شرح می‌دهد. نتایج ما خریداران و فروشندگان داده را در زمینه هلندی و همچنین انواع داده‌های فروخته شده و در کدام حوزه‌های سیاست‌گذاری ترسیم می‌کند. ما فقدان جدی شفافیت در گزارش‌های دولتی در مورد خرید داده‌ها را آشکار می‌کنیم. ما همچنین نتایج خود را با توجه به الگوهای احتمالی خرید داده‌ها و پیامدهای استراتژی خرید آنها مورد بحث قرار می‌دهیم. در نهایت، ما چندین توصیه به متخصصان و یک دستور کار تحقیقاتی برای دانشگاهیان ارائه می‌دهیم.

کلمات کلیدی: خرید داده، درآمدزایی از داده، اشتراک‌گذاری داده میان کسب‌وکارها و دولت، تدارکات عمومی،

هلند

خلاصه مبسوط مقاله:

در دهه‌های اخیر، دولت‌ها برای تصمیم‌گیری مبتنی بر شواهد و مدیریت چالش‌های پیچیده اجتماعی، نیازمند داده‌های به‌روز و دقیق هستند، در حالی که بخش عمده این داده‌ها اکنون در اختیار بخش خصوصی قرار دارد. با رشد پدیده‌هایی مانند داده‌محوری و پلتفرمی‌شدن، شرکت‌ها به تدریج ظرفیت‌های حکمرانی و اطلاعاتی گسترده‌تری نسبت به نهادهای دولتی به دست آورده‌اند. در این میان، خرید داده از بخش خصوصی به یکی از مسیرهای اصلی دسترسی دولت‌ها به اطلاعات ارزشمند تبدیل شده، اما برخلاف اشتراک‌گذاری داوطلبانه داده که مورد توجه پژوهشگران بوده، پدیده خرید داده تقریباً به طور کامل نادیده گرفته شده است. ادبیات تدارکات عمومی نیز به طور خاص به نحوه خرید داده از بازار خصوصی نپرداخته است. این خلأ دانشی، درک نحوه عملکرد دولت‌ها به عنوان خریدار داده، طرف‌های فروشنده و پیامدهای این بازار نوظهور را با ابهام مواجه کرده و ضرورت انجام پژوهشی نظام‌مند را آشکار می‌سازد.

نویسندگان برای پر کردن این خلأ، چارچوب مفهومی تحلیلی «خرید داده یکس» را طراحی کردند که با الهام از مفهوم پولی‌سازی داده، سه مدل خرید را از یکدیگر متمایز می‌کند: خرید داده خام یا تجمیع‌شده، خرید تحلیل‌های داده و خرید خدمات مبتنی بر داده. این چارچوب فرآیند حرکت از تولید داده توسط شرکت‌ها تا پولی‌سازی آن و در نهایت استفاده ارزش‌آفرین دولت‌ها را ترسیم می‌کند. برای آزمون کاربردی این چارچوب، پژوهشگران یک مطالعه موردی اکتشافی و تودرتو در هلند انجام دادند و با بررسی داده‌های عمومی موجود در دو پلتفرم تندرند و اوپن‌رادزاینفورماتی، همراه با فراخوان عمومی و مصاحبه با کارشناسان، سی‌وسه مورد خرید داده را در سطوح ملی، منطقه‌ای و محلی شناسایی کردند. هر مورد بر اساس خریدار، فروشنده، نوع پیشنهاد، حوزه سیاستی و رویه خرید تحلیل شد و نتایج اولیه در نشست‌های تخصصی با کارشناسان دولتی هلندی و بلژیکی اعتبارسنجی گردید.

یافته‌ها نشان می‌دهد شهرداری‌ها، اعم از بزرگ و کوچک، فراوان‌ترین خریداران داده، تحلیل داده یا خدمات مبتنی بر داده در نمونه بودند و در برخی موارد نیز از طریق ابتکارات مشترک اقدام به خرید جمعی کرده‌اند. در سطح منطقه‌ای، بیشتر موارد شناسایی‌شده به حوزه حمل‌ونقل مربوط می‌شد و استان‌های برابانت شمالی و اوترخت فعالیت قابل توجهی داشتند. در سطح ملی نیز چند وزارتخانه از جمله وزارت زیرساخت و آب، بهداشت، امور خارجه و دادگستری در این بازار حضور داشتند. از منظر عرضه، طیف متنوعی از تأمین‌کنندگان شامل شرکت‌های تحلیل داده، ارائه‌دهندگان نرم‌افزار و مشاوره، و بنیادهای غیرانتفاعی شناسایی شد. برخی شرکت‌ها مانند سایکلومدیا، دات‌موبیلیتی و ویالیس روابط پایدار و گسترده‌ای با چندین نهاد دولتی برقرار کرده و جایگاه محکمی در بازار داده به دست آورده‌اند، که نشان‌دهنده تمرکز نسبی قدرت در سمت عرضه این بازار نوپاست.

از میان سی‌وسه مورد بررسی‌شده، هفت مورد به خرید داده خام، هفده مورد به خرید تحلیل داده، پنج مورد به خرید خدمات مبتنی بر داده و چهار مورد به ترکیبی از این مدل‌ها اختصاص داشت که نشان می‌دهد خرید تحلیل داده، رایج‌ترین رویکرد در میان دولت‌های هلندی است. خرید داده خام عمدتاً در سطح ملی و از سوی نهادهایی مانند پورتال ملی داده ترافیک رخ می‌دهد، در حالی که خرید تحلیل داده در همه سطوح حکومتی و به ویژه در میان شهرداری‌ها رایج است. از نظر حوزه سیاستی، حمل‌ونقل، برنامه‌ریزی

فضایی، اجرای قانون، مدیریت جمعیت و اشتغال بیشترین سهم را داشتند. حمل و نقل به دلیل وجود بازاری فعال و پویا، بیشترین تنوع در انواع خرید داده را نشان می‌داد، در حالی که حوزه‌های اجتماعی و اقتصادی کمترین تعداد موارد را به خود اختصاص دادند.

بر پایه الگوهای مشاهده‌شده، پژوهشگران پنج کهن‌الگوی خرید داده را تدوین کردند: تکیه بر مشاوره، نگهدارنده غیرانتفاعی داده، متخصصان متعدد تحلیل داده، متخصص منحصر به فرد و متخصص راهکار یکپارچه. هر کهن‌الگو ویژگی‌های متفاوتی از نوع تأمین‌کننده، منشأ داده و پیامدهای راهبردی خرید دارد؛ برای نمونه، در وضعیت تأمین‌کننده انحصاری مانند سایکلومدیا، خرید مشترک میان چند نهاد دولتی پیشنهاد شده تا قدرت چانه‌زنی افزایش یابد. یکی از یافته‌های مهم دیگر پژوهش، فقدان شدید شفافیت در گزارش‌دهی دولت‌های هلندی درباره خرید داده است. نبود پایگاه داده مرکزی برای ردیابی این معاملات باعث شده بسیاری از این خریدها تنها در سطح فاکتورهای پروژه پراکنده و غیرقابل ردیابی نظام‌مند باقی بمانند، وضعیتی که به گفته نویسندگان احتمالاً در بسیاری کشورهای دیگر نیز مشابه است.

این پژوهش نخستین تلاش نظام‌مند برای ترسیم نقشه خرید داده در سطح یک کشور و ارائه پیامدهای راهبردی آن است. با توسعه چارچوب خرید داده ایکس و پنج کهن‌الگوی مرتبط، پیوندی میان ادبیات پولی‌سازی داده در بخش خصوصی و تدارکات عمومی برقرار شده که پیش از این در پژوهش‌ها مغفول مانده بود. نویسندگان بر اساس یافته‌های خود سه توصیه اصلی برای سیاست‌گذاران ارائه می‌دهند: افزایش شفافیت در گزارش‌دهی خریدهای داده از طریق ایجاد پایگاه‌های داده مرکزی، هوشیاری بیشتر نسبت به تغییرات بازار و خطر وابستگی به تأمین‌کنندگان انحصاری به ویژه در پی ادغام و تملک شرکت‌ها، و تقویت تبادل دانش و خرید مشترک میان دولت‌های محلی که معمولاً ظرفیت محدودتری در تدارکات و فناوری اطلاعات دارند. این توصیه‌ها به ویژه برای سایر کشورهای عضو اتحادیه اروپا نیز کاربرد دارد.

نویسندگان اذعان می‌کنند که محدودیت اصلی پژوهش به راهبرد جست‌وجوی داده در شرایط فقدان شفافیت و اطلاعات دقیق بازمی‌گردد، از این رو یافته‌ها را باید نمای اکتشافی و نه نقشه‌برداری جامع از بازار خرید داده تلقی کرد. جالب توجه است که در نمونه بررسی‌شده، هیچ شرکت بزرگ فناوری به عنوان تأمین‌کننده مشاهده نشد که این موضوع نیز محدودیت اتکا به شواهد عمومی را نشان می‌دهد. برای پژوهش‌های آتی، نویسندگان سه محور پیشنهاد می‌کنند: بررسی مسائل اخلاقی مرتبط با خرید داده‌هایی که منشأ مشکوک دارند، مطالعه عمیق‌تر چالش‌ها و فرایندهای تصمیم‌گیری در خرید داده توسط دولت‌ها، و ارزیابی نظام‌مند ارزش افزوده و اثربخشی واقعی داده‌ها و خدمات خریداری‌شده. این محورها می‌توانند دانش موجود درباره بازار داده میان بخش خصوصی و دولت را عمیق‌تر و کاربردی‌تر سازند.

نکات کلیدی:

۱. موضوع محوری

مقاله به بررسی پدیده نوظهور خرید داده توسط دولت‌ها از بخش خصوصی می‌پردازد، پدیده‌ای که با وجود اهمیت فزاینده در حکمرانی داده‌محور، تاکنون در ادبیات علمی و سیاست‌گذاری تقریباً نادیده گرفته شده است.

۲. مفهوم مرکزی

- مفهوم اصلی مقاله «خرید داده ایکس» است، اصطلاحی که برای نخستین بار به طور نظام‌مند سه شکل متفاوت معامله دولت با بخش خصوصی یعنی خرید داده خام، خرید تحلیل داده و خرید خدمات مبتنی بر داده را از هم تفکیک می‌کند.

۳. چارچوب نظری

- چارچوب پیشنهادی نویسندگان با تکیه بر ادبیات پولی‌سازی داده در بازارهای تجاری، فرآیند حرکت داده از تولید در بخش خصوصی تا مصرف ارزش‌آفرین در بخش دولتی را ترسیم می‌کند و با تحلیل سی‌وسه مورد واقعی در هلند مورد آزمون قرار گرفته است.

۴. یافته کلیدی

- یافته‌ها نشان می‌دهد شهرداری‌ها اصلی‌ترین خریداران داده هستند، خرید تحلیل داده رایج‌ترین مدل به شمار می‌رود، و بازار عرضه داده به شدت حول چند تأمین‌کننده مسلط شکل گرفته که ریسک وابستگی و انحصار را افزایش می‌دهد.

۵. نتیجه سیاستی

- نتیجه مهم سیاستی مقاله، فقدان شفافیت جدی در گزارش‌دهی دولتی درباره خرید داده است که ضرورت ایجاد پایگاه داده مرکزی، خرید مشترک میان نهادها و هوشیاری نسبت به تمرکز بازار را برای سیاست‌گذاران برجسته می‌سازد.

اندیشکده فرهنگ و توسعه

باشگاه مقالات فرتو